

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Geschichte der gefürsteten Reichs-Abtei Corvey und der Städte Corvey und Höxter

Wigand, Paul

Höxter, 1819

Urkunden.

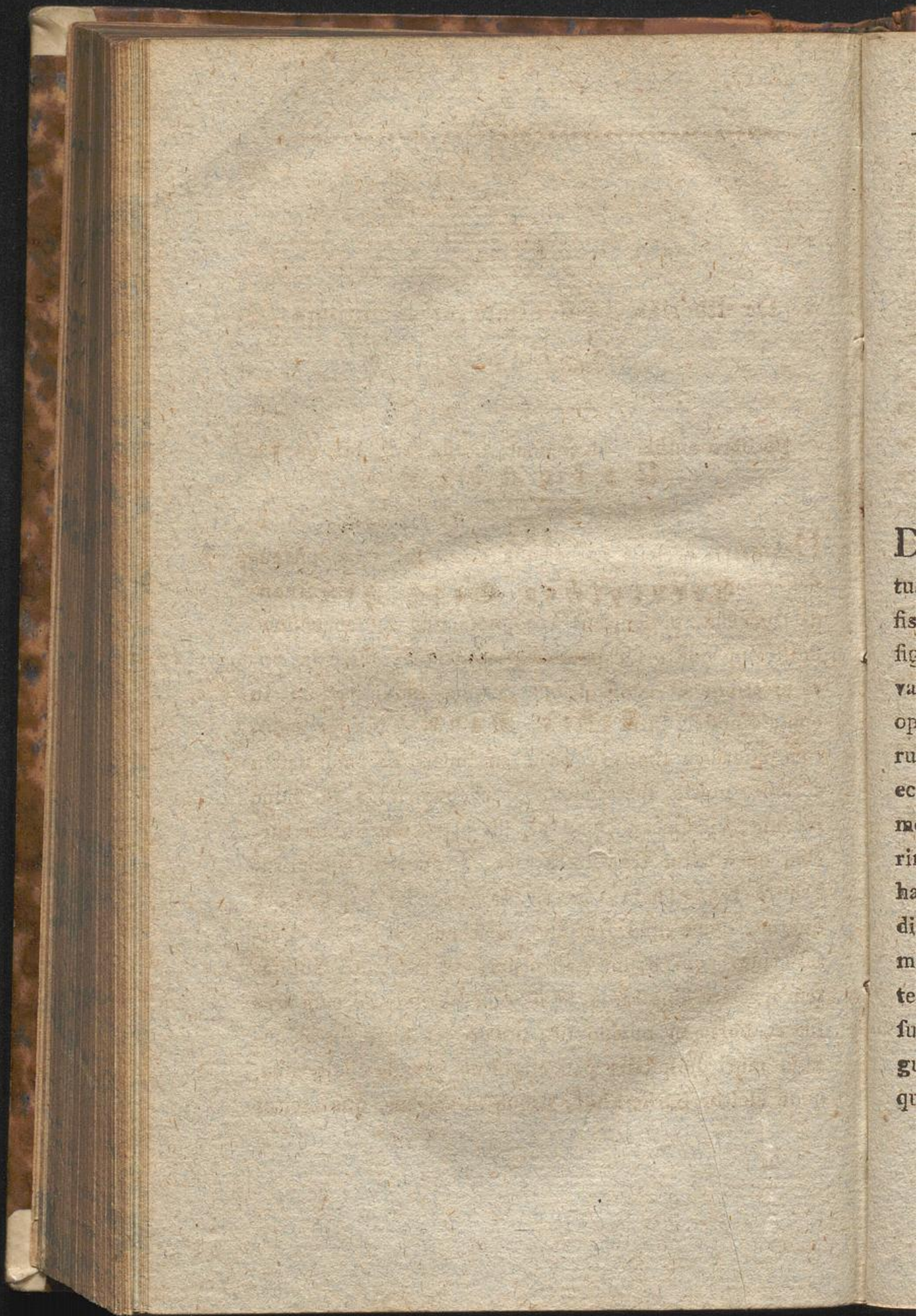
[urn:nbn:de:hbz:466:1-75661](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75661)

U r f u n d e n

zur

C o r v e y s c h e n G e s c h i c h t e

E r s t e r B a n d.

D
tu
fis
fig
va
op
ru
ec
m
ri
ha
di
m
te
fu
su
qu

I.

De libertate, emunitate et exemptione
urbis Corbejæ.

[e libro authent. document. Corb. Eccl. fol. 66.]

Dei gratia ecclesie corbejensis abbas totusque conventus ecclesie predictæ ordinis S. Benedicti, Paderburnensis Dyocesis, presentibus recognoscimus sub appensione sigillorum nostrorum publice protestantes, quod in nova creatione et constitutione jurium municipalium in oppidis nostris infra ambitum urbis corbejensis servandorum quosdam limites, ad exemptionem et emunitatem ecclesie nostre spectandos, predeputavimus in hunc modum, videlicet: Quod ab illa parte muri inter turrim, que dicitur Caynstorne, et domum, quam inhabitat Ketelhot, sic ab ista parte rivi, qui Grove dicitur, omne illud spatium, descendendo usque ad cimiterium confratrum nostrorum, ad eandem emunitatem spectare dinoscatur, et sic officina custodie cum area sua et horto in oppido sito situato, et ultrorsus ab angulo muri hospitalis per circuitum grande cimiterium, quod dicitur Burkerkhof, usque ad valvam, que dicitur

des provestes dor omnes isti limites intra eandem debent computari. Ista revera quod inhabitantes eosdem limites oneribus curialibus, juribus, decimationibus, spiritualibus et temporalibus, et quibuslibet justiciariis non subdantur: praeter quod prior, prepositus et conventus, qui pro tempore fuerint, causas eorum destringant, et utantur eis, sicut exemptis et liberatis. Preterea si prepositus vel yconimi monasterii molendinum super rivo grove infra menia urbis predictae pro commodo conventus construere decreverunt, hoc facere possunt, ubicunque et quandocunque videbitur eis opportunum, contradictione cujusvis non obstante. Item addicitur: Si portarius et hospitalis, vel alter eorum allodium pro commodo et necessitate officiorum suorum extra prescriptam emunitatem construerent, et familia eorum, in eisdem allodiis morantes, simili emunitate gauderent, et familiaribus dominorum de conventu, qui sunt de mensa et vestimentis eorundem. Denique si quis utriusque sexus ad commanendum in eisdem limitibus, per nos exceptis, se reciperet ad commorandum, is simili modo ab omni jure municipali et jurisdictione et angariis curialibus manere debet exceptus, irrefragabiliter duraturo. Datum anno domini MCCCLVI, feria secunda ante festum ascensionis D. N. J. C.

II.

Jura Tremonienſis civitatis.

(ex autogr.)

Vor Erinnerung.

Wir vermeinten (I. S. 261. Note 70.) dieſe Urkunde ſey noch nicht gedruckt, müſſen aber dieſe Angabe widerrufen, indem ſie ſich ſchon abgedruckt gefunden hat, in J. C. H. Dreyer's, Nebenſtunden (1768.). Es bedarf nicht der Anführung der Gründe, warum ſie hier noch einmal mitgetheilt wird; auch enthalten wir uns weitläufiger Vergleichen, und weiterer Erörterungen, die wir auf eine andere Zeit verſparen müſſen. Nur das bemerken wir, daß die Urkunde bei Dreyer ſehr fehlerhaft abgedruckt iſt. Es ſind Sätze ausgelassen, wodurch der Sinn entſtellt wird, z. B. S. 3. nach „deliberare poſſant“ fehlen die Worte: „ad 14 dies et dare ſententiam.“ Von manchen andern Unrichtigkeiten führen wir als Beiſpiel an: S. 6. „infra 14 et ebdomatas duas;“ S. 16 „minitabundis für minatur;“ S. 17. „ſi ſanus eſt, torpe (?) ſtatt corpore,“ S. 24. „non indebemus ire ſtatt ire debemus.“ S. 31 ſteht: „ſed tunc primus rem venalem, in eodem loco aliter etc.“ S. 25. „Familiam de gracia“ ſtatt „degram.“

Was die Urkunde ſelbſt betrifft, ſo iſt ſie aus einem alten Urkunden-Buche des Rathhauſes zu Dortmund

dem Herausgeber durch den Senator J. J. Beurs
haus mitgetheilt worden. Der Eingang ist im Gan-
zen gleichförmig, nur mit folgenden abweichenden
Stellen:

„Venerabilibus in Christo viris Dominis fratri
Hinrico ordinis fratrum minorum Turonensi Episcopo,
fratri Annoni universisque confratribus domus
sancte Marie Teutonice in livonia.“

„Deo gratias non immerito referentes, cujus Cle-
mencia operante et peregrinorum Teutonicorum et pre-
cipue domus vestre labore continuo mediante, quia
multis periculis et effusione sui sanguinis ad hoc pro
Dei amore alacres laborarunt, quod crudelitas et eccle-
sie gentilitium effrenata infidelitas jam dudum contra-
ria per Curoniam et Sambyam, tam salubriter ab su-
perstitioso errore quievit et sese fidei beneficiis incli-
navit. Cum igitur non modicum ymo magnum nobis
hoc sit reputandum, quod opidum vestrum, quod nunc
de novo apud Mimmelborch per vos eregitur, juri-
bus nostris a Majestate etc. . . . et cum precipue no-
velle plantacioni vestre nomen nostre civitatis
imposuistis et novam Tremoniam vocari feceritis,
nobis pre aliis civitatibus tantam et specialem vicissi-
tudinem ostendentes etc.“

In den Statuten selbst finden sich mehrere spätere
Verordnungen, die fast sämtlich wörtlich in dem Pri-
vileg Ludwigs des Bayer von 1332 (abgedruckt bei J.

J. Moser Reichsstadt. Handbuch I. S. 376) enthalten sind. Hoffmann (deutsches Eherecht, Jena 1789.) erzählt, daß er eine Handschrift dieser Statuten habe, die noch mehr enthalte, als die Dreyersche Ausgabe.

Wir stellen aus dem allen nachstehende Folgerungen auf: 1) Unsere Urkunde ist früher ausgefertigt als jene, wie aus den Zusätzen erhellet. 2) Das Privileg Ludwigs von 1332 bestätigte nur die Statuten; sie waren aber als Willkähren schon früher vorhanden. Daraus, daß gerade diese neuen Statuten, welche unsere Urkunde nicht hat, vom Kaiser bestätigt wurden, folgt, daß die Stadt Dortmund, wie sie auch selbst erwähnt, schon frühere Privilegien über sämtliche Statuten unserer Urkunde hatte, weil sie sonst das Ganze würde haben bestätigen lassen. Es beweist dies auch die Urkunde Otto's von 962. 3) Auch die Dreyersche Ausgabe ist Zeuge des oben behaupteten Alterthums. Denn wenn gleich der historische Zusammenhang der Urkunde nicht ganz klar wird, so kann doch die neue Anpflanzung nicht wohl wie Deurhaus meint, Dörpt (Dorpat, Torbatum) seyn, weil Mimmelborch, wobei sie errichtet wurde, auf keinen Fall in Liefland lag, und weil Dörpt, schon 1030 von den Russen erobert und wieder verloren, doch lange vor Ankunft der Deutschen eine Stadt war. Was die Lage der neuen Stadt betrifft, so ist uns keine Spur eines Neudortmund (nova Tremonia) vorgekommen, da sie aber bei Mimmelburg errichtet wurde, und dies ohne allen Zweifel in Klein-Litthauen, im al-

ten Schalauner-Lande lag, (Lukas David's, Preussische Chronik, her. von Hennig, Königsberg, 1813 V. S. 10.) so folgt, daß auch in dieser Gegend die neue Anlage geschehen mußte. Ob aber Mimmelburg mit Memel gleich ist (Rözevne, Preuß. Geschichte Riga 1808. II. 48.) möchte noch bezweifelt werden, da hier von einer Burg an der Memel die Rede zu seyn scheint, an welcher man sich ansiedelte, Memel aber um dieselbe Zeit Stadt wurde, und Lübecker Recht erhielt. Wäre aber die Stadt Memel wirklich gemeint, welche 1279 von deutschen Ordensrittern angelegt seyn soll, deren Schloß jedoch früher existirte, so möchte etwa das projektirte Neudortmund mit Memel zusammenfallen.

Was die angegebene Zeit, nämlich das Jahr 1275 anbelangt, so setzen wir auch hierin Bedenken; denn damals erhohleten sich erst die deutschen Ritter wieder nach den großen erlittenen Niederlagen; der Hochmeister Hartmann von Heldringen war in dieser Gegend im schweren Kampf mit den Sudauern, Schaulauern und Nadrauern. Das Jahr zuvor war der Landesmeister Andreas von Westphalen in einer blutigen Schlacht gegen die Litthauer, Semgallen und Samanten erschlagen worden, und erst in diesem Jahre glückte es dem Walther von Nordeck die Semgallen wieder zu unterjochen. — Es war daher wohl schwerlich die Zeit, eine neue Stadt zu gründen. Dazu kommt, daß die meisten alten Städte dieser Gegend schon existirten, und neben der Culmschen Handfeste entweder

Magdeburger oder Lübecker Recht erhielten, wozu hauptsächlich der schon bestehende Hansebund beitrug, und beitragen mußte. Wenn nun gleich berühmte westphälische Ritter, welche im Preussischen fordyten, (z. B. ein Schenkel von Bintheim) vielleicht die Annahme des Dortmunder Rechts bewürkten, so müssen wir doch in diesem Falle den Zeitpunkt früher, wenigstens vor die große Niederlage von 1260 setzen, und diese bewürkte es vielleicht gerade, daß die neue Anlage wieder zerstört, gehindert und vergessen wurde.

§. I. *)

In nomine domini amen. Honorandis et discretis viris dilectis amicis suis dominis consulibus, nec non et universis burgensibus in Huxaria. Consules reliqui quoque cives Tremoniensis. Sacri romani Imperii fideles, salutem et voluntariam sui obsequii in omnibus exhibitionem. Super eo quod ex relatu litterarum vestrarum et nuntiorum vestrorum ad aures nostras pervenit. universi ac singuli exultantibus animis congaudemus. divine bonitati gratias non immerito referentes quod vos juribus nostris a majestate sacri imperii romani, et a diversis imperatoribus et regibus a tempore Karoli nobis gradatim indultis. gaudere ob reverentiam et majestatem ejusdem imperii decrevistis. nos vero vo-

*) Zur bessern Uebersicht haben wir die Urkunde in Paragraphen eingetheilt.

luntati vestre in quantum possumus et quibuscunque sufficimus. benigne affectibus vestris satisfacere cupientes. omnia jura imperialia nobis concessa ab ipso imperio et hactenus approbata vobis in praesenti pagina sub sigillo nostro transmittimus observanda, ut per ea pacis incrementum et rigor justitiae qui quanto terribilis est perveris tanto desiderabilis est mansuetis. ut circa subjectos nobis populos perpetuo vigeat et tranquillitatem vivendi in omnibus terminis vestris tam pauperibus quam divitibus eternaliter inducat.

§. 2. De judiciis. Judicem nostrum elegimus in hunc modum. non debet esse de familia majoris judicis nostri qui iudicium tenet in feudo a maiestate facti imperii. nec officialis alicujus domini. nec persona suspecta concivis propterea debet esse habens hereditatem. ipse praesidebit iudicio per unum annum. quo elapso. si bene se habuit. comparebit coram consilio cum eodem majore iudice qui petet pro eo ut secundo anno ei liceat praesidere. quod de gratia ei conceditur non de iure. et illo tempore *). tertio anno. nequam permittitur iudicare. —

§. 3. Cum aliqua causa coram iudicio nostro ventilatur. et ad sententiam hinc inde pervenitur definitivam. hec requirenda est a burgensibus. et illam ferent statim. si possunt aut volunt. quod si non. deliberare

*) scilicet transacto.

possunt ad 14 dies, et dare sententiam, si non tunc, iterum deliberant ad totidem dies, et ferre possunt, si non tunc, tertia vice deliberare possunt ad tot dies, et si inter burgenfes movetur questio, quarta eis cedit deliberatio, hoc est 14 dies, et tunc tenentur definitam sententiam promulgare *).

§. 4. Cum aliquis burgenfis per preconem vocatur ad iudicium, si non comparet vadiabit iudici duos solidos, et si vocatus altera venire vice presumerit, et tunc vadiabit iudici duos solidos, tertia vice vocabitur adhibitis testibus, et si tunc venire noluerit, compellitur per ablata sibi pignora comparere.

§. 5. Iudex noster in nullo loco iudicio poterit presidere nisi tantum pro tribunali, nisi per sententiam sit precautum.

§. 6. Si aliquis civis movet alteri questionem super debitis, confessus solvit debitum ad 14 dies, si non, vadiabit iudici duos solidos, et sic fiet ei duabus vicibus infra 4 ebdomadas, post hec vadiabit actori duos solidos, et tunc actor assumpto preconem tollet pignus illius, et reservabit illud per sex ebdomadas et per tres dies, qui dri d wernacht teutonice nun-

*) Die Dreyersche Ausgabe setzt hinzu: „Sententiam super damnatum requirit iudex a quocunque vult.“
Hier fanden somit die Deliberationen nicht Statt, wie in Civil-Sachen.

expantur. quibus elapsis presentabit pignus memoratum coram iudicio. et tunc de licentia iudicis vendendi illud habet liberam potestatem si aliquid superecrefcit restituat reo si aliquid deest petat plus pignoris, si vero reus dicit quod actori nihil teneatur. dextera manu sua iuramenti sacramento. in momento se poterit expurgare, nisi actor per iustitiam possit debitum approbare.

§. 7. Preco tantum de sexto dimidio denario *) potest iudicare.

§. 8. Si aliquis ponit questionem coram iudicio contra alium de bonis mobilibus vel immobilibus. et offert probationem nec probare potest. vadiabit unam marcarn majori iudici pro defectu.

§. 9. De sanguinis effusione et manuum injectione. Si aliquis invadit alium violenta manu ledens eum gladio vel alio instrumento. quod vulgariter ecegthe Wapen dicitur. si deprehenditur in recenti facto habens instrumentum in manu. pari talione punitur. hoc est collum pro collo manum pro manu. si abierit nec deprehensus fuerit, duodecima manu se poterit expurgare.

§. 10. Si aliquis violenter alium infra muros nostros in via aut in taberna invaserit. et ad sanguinis

*) Die D. H. hat „denarii“, welches wohl richtiger ist. Der § hat die Ueberschrift: „De iudicio precoris.“

effusionem eum percusserit, vel vulnus incutaneum, quod teutonice bla Wonde dicitur, eidem inflixerit, poterit eum ad arma proclamare, et super eo reus satisfaciet, consilibus iudici et lesio, si convinci potest cum duobus, tali pena pecuniaria punietur, dabit in murum opidi nostri, dimidiam marcam, de qua nequaquam eidem aliquid relaxatur, nec etiam pro ea ulla petitio porrigetur, deinde dabit consilibus duos solidos, iudici duos solidos, et illi tres, quem percussit,

§. 11. Si vero percussor est confrater majoris gythe nostre, anam vini superaddet burgenfibus pro emenda,

§. 12. Si aliquis burgenfis noster aliquem concivem nostrum extra opidum nostrum in aliis terminis vicinis aut etiam longe remotis, eodem modo invaserit, et hoc per duos probare poterit, pene memorate subiacabit,

§. 13. De verborum impropriis et insultibus ex vehementia factis, Si aliquis burgenfis noster alteri impropereat vel obloquitur verbis turpibus et inhonestis, vocans eum canem aut assimilans eum cum caude, aut alteri membro canis, vel Hurrensone vel Dytherensone, vel furem, vel predonem, vel latronem, aut etiam traditorem, nisi *) debito mo-

*) Die D. N. hat si, welches den Sinn verändern würde.

do possit seum vincere. etiam prefata pena punietur sicut pro sanguinis effusione:

§. 14. De furtis et rapinis. Si aliquis deprehenditur infra muros nostros cum furto quod valet dimidium fertonem. suspenditur. si minoris valoris est. scopis punitur. ad buccas uritur et crines sui per medium caput suum forpice tonduntur. si furtum est alicujus burgenfis nostri. tunc iudex in eo nullam penitus habet portionem. si ad extraneum pertinet. et si fur ad mortem damnatur. actor duas partes de furtivis recipit. et iudex de tertia parte ratione sui officii se intromittit. de rapinis nihil dinoscitur ad iudicem pertinere.

§. 15. De Monetis. Quicumque tenet monetam nostram a sacro imperio. non potest eam variare aut permutare. nisi mutata persona per mortem. que gubernabat imperium. aut ille qui tenet monetam. eidem imperio cum armis deserviat trans alpes. burgenfis noster potest cambire sine statera et pondere. stans et non sedens. a moneta ad novem pedes. potest etiam cambire argentum. quantumcunque necesse habet ad mercandisas suas. vel ad peregrinationes. sed si illud quocunque casu vendere voluerit infra opidum nostrum monetario nostro ad emendum exhibebit. et illud tantum. quod infra opidum nostrum cambivit.

§. 16. De minori jure nostro et pena illius. Si aliquis burgenfis noster stans vel sedens in

aliquo loco minatur pomposis verbis alteri burgenfi nostro audientibus duobus viris idoneis concivibus nostris. et minis prestitis malum ei intulerit. et mine quas prius fecerat. que vulgo Vorfatthe dicuntur. per testes qui audierant probari poterunt. reus solvet decem marcas. nostre monete et sex amas vini quod teutonice ein vuoder Wines nuncupatur. eadem pena punitur qui alium baculare praesumit.

§. 17. De Donationibus et Legationibus. si aliquis aegrotat ad mortem. quod teutonice in sfire virsogt dicitur. nihil potest dare vel alicui assignare. sive in mobilibus. sive in immobilibus. sive in sese moventibus. nisi de consensu heredum. si etiam unus sanus est corpore non potest vendere vel alienare hereditatem suam sine consensu heredum. nec dare paratos denarios aut promittere. nisi illos in momento det de manu sua. et se ab illis amplius excludat.

§. 18. Item ubi duo conjuges sunt. et alter eorum viam universe carnis ingreditur. superstes si habent pueros. relinquet illis medietatem omnium bonorum suorum. reliquam partem potest dare si matrimonium contraxerit secum legitime contrahenti.

§. 19. Ubicunque contractus legitimus fit coram viris. qui brutmanne dicuntur. si postea de matrimonio illo. aliqua fit dissensio. illa reformari debet per

duos tantum de viris predictis qui prestito juramento veritatem enarrabunt.

§. 20. De mensuris et libris. Omnes mensure in funiculis pannorum tam laneorum quam lineorum in mensuris frumenti, in cyphis, in crateris sunt in potestate consilii. Pistorum dum excedunt in pane suo emendent consilio et non judici *).

§. 21. Si iudex aliquam mulierem que braxat cerevisiam incusare voluerit, non potest facere sine consulibus, et si mulier illa voluerit se expurgare potest facere **). si non, vadiabit quatuor solidos duos consulibus et duos iudici Tremoniensis monete.

§. 22. Omnes sententie de quibus dubitatur requirende sunt apud nos de omnibus civitatibus teutonicis que sunt in Romano Imperio ex ista parte alpium, in hunc modum. Civitas illa ubi talis sententia dubitativa vertitur, et super illa ad nos Tremoniam appellatur, in scripto debet ad nos transmittere sententiam illam ut ipsam diffinitivam feramus, super qua si volumus deliberare possumus ad quatuordecim dies, et si non invenerimus, iterum deliberamus ad 14 dies, quod si illam plene non decrevimus tertia vice deliberamus ad 14 dies, et illam tunc diffinitive ita feremus, prout coram imperio profiteri merito debeamus.

*) Die D. U. läßt das „non“ weg.

**) Die D. U. setzt hinzu: „sine consulibus.“

comitis. patris scilicet et filii ejusdem nominis muniri
fecimus. cujus rei testes sunt hii. Bodo et Bertholdus
fratres. de Homburch. item Bertholdus et Bodo filii
Bodonis de Homburch. Albertus de Rethen. Wastmodus
marscalcus. Luidolfus Dapifer. item Luidolfus junior
Dapifer. Erembertus camerarius. Arnoldus pincerna.
Helmigius et Reinherus de porta. Hereboldus de rim-
bike. Karolus de Nienkirken. Heinricus de Liutmarsen.
Thidericus de Helen. Thidericus de Derspe. Brunge-
rus de Helen. Werenholdus. Conradus de rane. et alii
quam plures. Acta sunt hec anno incarnationis domini
MCXCVII. indictione XV. anno prelationis nostre VIII.
In nomine Dei feliciter. Amen.

(Sign.)

VI.

De villa Haversforde.

(e libro auth. doc. fol. 19.)

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Conra-
dus Dei gratia Corbejenfis Ecclesie Abbas, omnibus
successoribus suis in perpetuum. Cum ex injuncto no-
bis officio diligenti nos invigilare deceat studio, ut
unicuique officio deputata integra permaneant, quati-

Corp. Gesch. 2r 2h.

(15)

nus ita in disciplinis spiritualibus proficiat, et tale in rebus temporalibus sentiant incrementum, ut non vituperetur ministerium nostrum, verum cum jam memoriam nostram in benedictione apud fratres nostros jugiter permanere summo optamus desiderio: Notum esse volumus universis Ecclesie nostre fidelibus, tam presentibus quam futuris, quod quodam Brunone, Ecclesie nostre ministeriali, viam univ[er]se carnis ingresso, qui curiam in Haversforde in commissione Jure Sculteti cum tractatu et consensu dilecti fratris nostri Henrici tunc prioris et custodis acceperat, et Bernardus ejusdem Brunonis filius commissionem predicte Curie multis precibus item cum tractatu et consensu prememorati fratris nostri Henrici Prioris et Custodis obtineret. ipse Prior Henricus petiit, ut privilegio a nobis dato precaveretur, ne id futuris temporibus in prejudicium juris Custodis fieret, quod eadem curia a tot militibus administraretur, quia hoc genus hominum rare suis contentum est, sed semper plus sibi commissis usurpare solet. Herenfridus enim pater prememorati Brunonis primus in genere militari ipsam curiam administraverat, cum antea semper a villanis administraretur. Nos itaque consideratis religiosam ejus petitionem et plenam dilectionis circa beatum vitum simulque intuitu ipsius patroni nostri, cujus altaris bona ut pupillam oculi tueri oportet, recognoscimus, statuimus atque decernimus, omnem villicationem in Haversforde cum omnibus rebus, appendiciis et termi-

nis suis et cum omnibus ad se pertinentibus, item do-
 mibus cunctisque edificiis, terris, pratis, silvis, cam-
 pis, aquis aquarumque decursibus, cultis locis et in-
 cultis, sub potestate custodis esse libere, ita ut penes
 ipsum sit cum omnibus utilitatibus ville, scilicet lo-
 catio ville, locatio curie, locatio manforum, heredi-
 tas defunctorum, census litonum, desponsationes pu-
 ellarum, que vulgariter Beddemund vocantur, uti-
 litas etiam silve adjacentis, que vulgariter Sunde re-
 dicitur, utpote ad eandem villam pertinentis, custodis
 est, licet nos aliquando porcos in ea impignavimus,
 quod tamen cum bonivolentia ipsius custodis fecimus.
 Debet etiam idem custos, quotiescunque opus fuerit,
 cum litonibus sententionare de utilitatibus et inutilita-
 tibus, quod eadem villa ab omni Jurisdictione advo-
 cati absoluta est. Patet igitur ex precedentibus, villi-
 cum curie super litones nullam habere potestatem,
 nec aliquam exactionem in petitionibus de eis facere,
 sed tantum de curia sibi commissa persolvere; cetera
 omnia ut diximus in dispositione custodis constare. Ne
 forte ergo alicui successori nostro super hoc pio facto
 malignandi relinquatur occasio, vel tempore aliquo
 fraudulento componi possit exceptio, presentem inde
 paginam conscribi et sigili nostri impressione commu-
 niri fecimus, monentes sub attestatione divini nominis,
 ut hec nostra recognitio et constitutio rata et inconvul-
 sa per omnia tempora permaneat. Testes hii sunt:
 Henricus Prior. Albertus Prepositus. Meinhardus no-

ster Camerarius. Metfridus Camerarius fratrum et tota
Congregatio Ecclesie. De laicis Henricus de Lutmar-
sen. Erinbertus. item Erinbertus. Conradus. Holvi-
eus. Wernerus frater ejus. Conradus alii plures.
Actum Corbeje Anno incarnationis Domini MCLXXVI.
Indictione VIII sexto Kalendas Junii, Anno ejus XVI,
Domini Conradi Abbatis.

VII.

Concambium inter Meingotum Merseburgen-
sem Episcopum et Erkenbertum Corbeien-
sem Abbatem.

(ex aut.)

In nomine sancte et individue Trinitatis notum fieri
volumus tam presentis quam futuri evi fidelibus con-
cambium quod ego Meingotus gratia dei Merseburgen-
sis ecclesie episcopus et venerabilis abbas corbejenfis
coenobii Erkenbertus juxta consilium et commoditatem
utriusque loci fecimus. In vicino quippe tres mansus
prefatus abbas nobis tradidit, unum in Borkesthorp,
duos in Diderstidi, pro quibus predium quoddam incul-
tum et penitus desertum loco tamen suo contiguum
videlicet Sidashufun accepit. Quod idcirco . . .
. . . quia servitium dei illic initiare disposuit et

§ 23. *) Ad mandatum domini nostri. nec alienus principis. milites ad bellandum in oppidum nostrum recipimus. nec recipere debemus nec cogi possumus.

§ 24. Item ad mandatum domini nostri. nec alicujus domini terre ire debemus in aliquam expeditionem. sed tantum ad tuendam nos. possumus si volumus ascendere muros nostros et propugnacula nostra.

§ 25. De clamore ad arma. De duellis et de iudicio liberorum. Nullus poterit nos evocare ab oppido nostro per proclamationem ad arma factam. nec proscribere. nec impetere per duellum infra terminos sacri imperii. Item nullus debet a nobis requirere aliqua telonia sive in terra sive in aquis infra terminos sacri imperii. Item illud jus liberorum quod teutonice *Vryedyng* dicitur. non intrat muros nostros super cives nostros de jure. et eorum nuncios et familiam degram.

§ 26. Cum aliquis debet pugnare duellum apud nos jure nostro Westvaliensi talis debet esse apparatus suus cum aggreditur pugnam. unicolorem habebit tunicam. pertensos crines in modum clerici. precisas caligas *sunder Vuorjuorte***) cirotecas cervinas in manibus. gladium unum in manu. et alium cingtum

*) Die D. U. hat die Ueberschrift: „De mandatis.“

**) Die D. U. hat „sunder voer Vote.“ (?). Eine genauere Prüfung der undeutlichen Schriftzüge läßt uns *vuorjuorte* (Vorgurt) lesen, welches

ad latus. scutum rotundum. Cingulum et bracciale sine ferreis hinculis. et absque camisia pugnabit.

§. 27. De libertate oppidi nostri. Civitas nostra integraliter sita est in fundo sacri imperii. unde unusquisque possidet fundum et aream suam libere. absque omni pensione et tributo. Nemo potest legare vel etiam dare ecclesiis vel claustris aliquam hereditatem vel aliqua bona immobilia infra muros nostros jacentia. vel in campo nostro in agris. pratis. molendinis. pascuis. vel piscuis vel piscariis. existentia. Denarios potest dare si vult. et quot vult.

§. 29. Si tegerit aliquis alium ex impetu animi sui vel tenuerit. vel rapuerit eum per vestem suam. quod teutonice mit hest en muode dicitur. punietur tanquam pro sanguinis effusione.

§. 30. Si aliquis burgenfis stans in foro nostro vult emere aut recentes carnes aut recentes pisces debet dicere vendenti verte mihi piscem illum. vel verte mihi carnes illas. nequaquam debet tangere propria manu sua. si tetigerit. et cum duobus qui viderunt convictus fuerit. absque omni contradictione solvet quatuor solidos.

§. 31. Si unus burgenfis noster stans vult emere aliquam rem. alter non debet eum impedire vel sup-

des einen bessern Sinn giebt. Vergl. Theil I. S. 285. Note 96.

plantare. exhibendo venditori plus quam ille exhibuit. sed cum primus emit rem illam venalem in eodem loco alter potest ei dicere volo habere medietatem istius rei empte et emptor debet hoc permittere. si alio modo impedit eum solvet quatuor solidos.

§. 32. *) Si due mulieres rixantur ad invicem. percutiendo se vel verbis contumeliosis quod *Verkorene Wort* teutonice dicuntur portabunt duos lapides per catenam coherentes. qui ambo ponderabunt unum centenarium. quod teutonice dicitur *eynen Cyatene* re per longitudinem civitatis in communi via. una primo portabit eos de orientali porta civitatis ad occidentalem portam. et alia stimulabit eam stimulo ferreo. fixo in baculo. et ambe ibunt in camisiis suis. alia tunc assumet eos in humeros suos et reportabit eos ad orientalem portam et prima e converso stimulabit eam.

§. 33. De Collecta. quicumque perjurus reperitur et collectam suam subtraxerit. consules de omnibus bonis suis se intromittunt. nec ammodo ydoneo viro se poterit comparare nec ad consulatum vel ad aliam dignitatem amplius admittitur. vel ad juramentum.

§. 34. Cum aliquis burgenfis noster captivatur. statim cum consules intelligunt eum esse captum vadunt ad domum suam. et accipiunt claves suas. et pre-

*) Die D. U. giebt hier die Ueberschrift: „De lapidibus portandis.“

scriptis omnibus suis claudunt omnia et deferunt secum
claves. et habent illas sub se quam diu volunt et resti-
tuunt illas quando volunt. quia nemini burgenfi licet
se redimere. si se redimit omnia bona sua sunt in po-
testate burgenfium.

§. 35. Si aliquis hospes convenit aliquem burgen-
sem coram iudicio pro aliquibus bonis. si fatetur reus
debitum solvet illud ante occasum solis. vel altera die
quod dicitur *over dwernacht*. et ambo dabunt
fidejussores.

§. 36. *) Item habemus quoddam jus quod dicitur
dwernacht. quod incipit currere in crastino purifi-
cationis beate virginis. et in crastino beati Swiberti
expirat et est tale jus. quod quicumque burgenfis con-
venit alium coram iudicio pro aliquibus debitis. si fa-
tetur debitum debet illud immediate solvere proxima
die ante occasum solis. et si non solverit vadiabit iudici
duabus vicibus. et tertia vice actori. et debet accipi
pignus suum. Item idem jus incipit currere in crasti-
no annuntiationis beate virginis. et durat ad quatuor-
decim dies. et tunc expirat.

§. 37. **) Item si quis percutit palum absque li-
centia in stratam regiam vadiabit superiori iudici sexa-

*) Die D. H. giebt die Ueberschrift: „De iudicio
dicto Dwernacht.“

**) Die D. H. giebt diesem § die Ueberschrift: „De
palis.“

ginta solidos. et qui percutit palum in viam que vulgo dicitur ju cweg vadiabit quatuor solidos. iudici duos, et civitati duos,

III.

Privilegium ab Ottone M. incolis villae
Corb. in Horohufun datum.

(ex autogr.)

In nomine sanctae et individuae Trinitatis. Otto divina favente clementia rex. Notum esse volumus omnibus fidelibus nostris quod rogatu carae prolis nostrae Ottonis indulimus incolis villae quae dicitur horohufun et adiacens est urbi quae dicitur eresburg eo jure vivere et ipsa legitima habere per omnia quae throtmannici habent nec tamen ulli aliae potestati subiacere cum suis juris *) ac legitimis nisi cui hactenus paruit rectoribus scilicet monasterii quod nova Corbeia vocitatur ad honorem ac servitium beatorum martyrum Stephani atque Viti. et ut hoc firmum sit et nulli post hec praevaricari liceat anuli nostri sigillo

*) Falke liest „viris“; Schaten emendirt das Wort durch „juribus“.

jussimus signari atque firmari manu nostra subtus signantes.

Signum . . . domini Ottonis serenissimi regis.

Liudulfus cancellarius ad vicem brunonis archicappellani recognovi et S. *).

Data V. id. jun. anno incarnat. domini DCCCCLXII. indict. V. regni autem serenissimi Ottonis regis anno XXVII actum in suofaz in dei nomine feliciter. Amen.

IV.

Traditiones quaedam antiquissimis temporibus ecclesiae Corb. factae.

(ex Cod. membr. sec. 12.)

Donatorum ideo memoriam annotamus, ut sine intermissione precum eis mercedem rependamus. — Liudovicus Imperator dedit piscationem in Wisera quae dicitur Huocwar. — Lotharius Imperator flavos quos debellavit S. Viti donavit. — Henricus Imperator pius cum uxore Mathilde dedit impensas auri, gemmarum ad fabricandum altare S. Viti — Otto comes tradidit

*) Das Siegel existirt nicht mehr, findet sich aber in Kupfer gestochen bei Falke, l. c. T. I. n. 2.

Burftalli. — Thuring Comes Forfte et Luithereffen. —
Amulung Comes Biketop. — Hathuwig mater ejus
Amulungeffen. — Efic Comes vineas in Kaffinaca. —
Bilidrud fua conjux Budinaveldan. — Ida fecunda con-
jux ejus Imminchufan et Helmenskethen. — Tinchradus
fturmedi. — Ecbertus Medesdorp. — Arnulfus Impera-
tor Lacheim. — Sifridus Dux Gruoninge. — Conra-
dus Rex Kaminatam; item Sifridus Comes Sconlare;
Walpurg Brudrike. — Marcbodo Ercluon. — Bia Vol-
kereffen. — Rodegerus Comes Meingoteffen. — Wic-
mannus Comes Dungan. — Hathuwig Comitiffa Beve-
runge. — Heremannus Mulenhufen. — Tiethart et
Hathuwig Rimbike. — Uffed Stahle, Albechteffen,
Hegenhufen. — Folchart Lottun. — Ricelint Ittere
Castrum. — Item Ludewicus Imperator Ecclefiam Eres-
burg et Meppiam cum ecclefiis fubjectis. — Lodewicus
fecundus Abbatiam in Vifbeke cum fingulis bafilicis ad
ipfam fpectantibus ac decimis. — Item tradidit heredi-
tatem in Wefterwolt cum Ecclefiis inibi exiftentibus,
in proprietatem hujus Ecclefiae Corbejenfis; item
Afchendorp cum Ecclefiis fibi fubjectis.

Magintillis Comitiffa IV manfos in Dalenhuson to-
tumque montem Haddenbruch cum villa et omni jure,
praediumque fuum in Culmgen. — Amenungh Comes
tradidit majorem partem villae et agrorum in Tidlixen
et in Heftern. — Meginhard tradidit unum manfum in
Helwerdeshufen et duas hopas in Firwerdinghufen. —
Heroldus Comes tradidit Kathwinkel prope Drendel-
borch.

Dipl. Abb. Widikindi, quo bona quaedam ad dotem ecclesiae Kaminatensis pertinentia et alienata mediante Abbate ei restituantur.

(ex aut.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Widikindus dei gratia Corbeiensis Abbas. Notum esse volumus. tam presentis quam futuri evi industrie. quod dilectus frater noster Heinricus Kaminatensis prepositus. curtem quandam. VIII. mansorum in heigen cum attinentibus scilicet advocatia. et quod vulgo dicitur holtgrascap. que omnia dos ecclesie illius fuerant. et deo inibi fervientes. longissimi temporis prescriptione. hec quiete possederant. sed a predecessoribus nostris alienata fuerant. a Gerungo de Arnevelde qui hec a comite Athelberto de Everstein. comes vero ab ecclesia nostra in feodo tenuit. LX. marcis argenti redemit. et comiti ut hec fieri permetteret. II. marcas argenti dedit. et nos. VIII. talenta primum nobis vacantia. inbeneficiata tamen. exceptis bonis ministerialium ei concessimus. et ita jam dictus Gerungus. eadem bona comiti Athelberto. comes autem. una cum filio suo Athelberto. nobis resignavit. et nos ecclesie Kaminatensi. libere disponenda remisimus. Et ut hec actio in posterum inconvulsa et inviolata permaneat presentem paginam conscribi. et sigillo nostro. et sigillo utriusque

quidquid majoris utilitatis ecclesie sue in loco fieri posse Hec autem traditio ad confirmationem concambii coram advocatis utriusque ecclesie, Reinoldo videlicet et Adalberone Mersburg facta et in presentia Domini Lotharii regis aliorumque principum, Ottone videlicet episcopo Halberstadenſe, Bertoldo Hildenesheimenſe, Adelberto marchione aliorumque multorum Goslarie firmata est, quam nos quoque corroborantes litteris mandari et sigillis nostris signari jussimus, et ne quis post hac infringere presumat banni nostri interminatione sub anathemate Christi et ecclesie interdicimus.

Acta sunt hec anno Incarnationis Dominice MCXXVII, indict. V. anno regni Domini Lotharii regis II. ordinationis Domini episcopi Meingoti I. Domini Erkenberti Abbatis XX. coram his testibus ex parte Episcopi Reinhardus Abbas Eccienus Prepositus, Wai-therus Magister, Liudiger, Heremannus et Otto filii Milonis, Fridericus de Horeburg, Amulungus, Henricus de Rotov, Wernerus, Becelinus, Berengerus, Regenherus, ex parte vero Domini Abbatis, Widikindus de Sualenberg, Conradus de Everstein, Volcnandus, Suiegerus, Widoldus, Gerbertus, Anno, Wago, Lenzeco, Karolus.

(Siga.)

VIII.

Conradus de Kaminata duo mancipia Abbati
Corb. ea conditione resignat, ut ad capel-
lam S. Dyonisii apud Kaminatam darentur.

(ex ant.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Wicboldus
dei gratia Corbeiensis ecclesie abbas. omnibus presenti-
bus ac futuris in perpetuum. Notificamus universis ec-
clesie Christi fidelibus presentibus et futuris. qualiter
ministerialis noster Cuonradus de Kaminata resignavit
nobis duo mancipia. quorum hec sunt nomina. Fol-
wen et Thieclwen. que habuerat a nobis in beneficio.
pro quibus hoc a nobis efflagitavit. ut ea apud Kami-
natam ad capellam sancti Dyonisii ad jus censualium
altaris daremus. Ejus petitioni libenter annuentes. eas-
dem prenominatas feminas censuales altaris beati Dyo-
nisii in supradicta capella fecimus. ita videlicet. ut
per singulos annos ad idem altare duos denarios. vel
tantundem cere persolvant. ac tam ipse quam omnis
posteritas earum sub lege censualium absque ullius con-
tradictione de cetero teneantur. atque cum aliquis ex
eis obierit. quicumque ejusdem altaris provisor fuerit.
optimum animal defuncti. vel si animalia non habuit.
optimam vestem illius accipiat. proximus vero heres
reliquam hereditatem tollat. si autem herede caruerit.

tota hereditas ipsius ad altare pertineat. Volumus autem ut tam ipse quam postere earum. ac omnes ad summum monasterium pertinentes. sicuti duos persolvunt denarios. ita nubentes duos persolvant solidos. quemadmodum apud nos consuetudo est. Ut autem hec nostra donatio tam ecclesie. quam supradictis consualibus rata et inviolabilis in posterum permaneat. cartam hanc in testimonium facte rei conscribi ac testibus annotatis sigillo nostro signari fecimus. Hi autem testes affuerunt. Reinhardus prepositus Kaminatensis ac omnes fratres ejusdem ecclesie. Ministeriales vero Helpradus et Thiedericus frater ejus. Bruno. Bernhardus de Draspe. Henricus ejusdem provisor ecclesie et alii multi.

IX.

Traditio praedii cujusdam Hospitali in Groninge.

(e lib. anth. doc. Corb. eccl. Fol. 48.)

In nomine sancte et individue Trinitatis Wicboldus dei gratia Corb. ecclesie Abbas omnibus successoribus suis in perpetuum. Si indigentias pauperum de nostra habundantia supplere curamus, et fiduciam magnam nobis coram summo deo per Elemolinam constituimus, et

exemplum nunc posteris nostris relinquimus: Proinde noverit omnium fidelium Corbeiensis ecclesie presentium et futurorum industria, quod nos intuitu divine retributionis partem quandam silve, quam juxta Groningam habuimus, cum a quibusdam laicis, ut eam in beneficio a nobis acciperent, multum rogaremur, pro remedio anime nostre et pro salute omnium successorum nostrorum, abbatum videlicet Corbejensis monasterii, idem nemus quod habuimus in silva, que vocatur Hakel ad obedientiam Hospitalis in Groninga expeditione fratrum nostrorum Corbejensium tradidimus, maxime insistente nobis eo, qui hanc obedientiam tunc temporis servabat, fratre Ruthardo, ut hanc Elemosinam perficeremus. Ejusdem ergo terre traditione facta ad Hospitale in Groninga, omnes successores nostros per tremendam judicii dei futuram discussionem obtestamur, ne eandem Elemosinam de eodem Hospitali ullo unquam tempore auferant vel imminuant, sed eam pro eterne vite retributione ibidem jugiter conservare studeant. Ut autem hec nostra traditio per omnia futura tempora Hospitali de Groninga rata et inconvulsa permaneat, factam a nobis traditionem per has literas posteris nostris significavimus. In testimonium donationis firmamentum sigillo nostro signari precepimus. Hii tum testes de ministerialibus affuerunt Conradus de Amelung, Reinherus de porta, Godeschalcus, Henricus de Luthmarsen, Everhardus, Godeschalcus pincerna Heithenricus, Lutherus, Alwinus filius ejus Folcwinus

Wernherus frater ejus. Burchardus. Gerwinus frater
ejus Robertus Regenbodo Widele et alii plures. Acta
Corbeje anno dominice incarnationis MCLV praeationis
antem Domini Wicboldi in Corbeje ecclesie 14 idus fe-
bruarii intra capitulum et horam sextam in Christo fe-
liciter. Amen.

X.

De Servitio Litonum.

(e chart. membr.)

Universis Christi fidelibus. presentia visuris seu auditis.
Nos Hermannus Abbas. Prior. Prepositus totusque conven-
tus ecclesie Corbeiensis salutem. et cognoscere rei scripte
veritatem. Noveritis quod ex antiquo jure. et appro-
bata consuetudine. hoc apud nos. et circa scultetos no-
stros ac eorum villicationibus adherentes. scilicet litones.
qui Howelinge vulgariter nuncupantur. debet inviolabili-
ter observari. quod ipsi sculteti. quicumque fuerint.
nobis et ecclesie nostre. ad solutionem consuete pen-
sionis fideliter tenebuntur. deinde si idem litones no-
bis. et dictis scultetis. ex parte nostra. occasione
agrorum. quos colunt. ad honesta et consueta
servitia obligati videntur. ita sane. quod non vio-
lencia servitutis importune opprimantur. sed semel

nobis et eis, estatis, et secundo hyemalis tempore, cum familia, qua ad ipsos venerimus, ad recipiendum et procurandum nos utique tenebuntur, ut dicti sculteti ad solutionem pensionis uberius sufficiant, a prefatis litonibus curruum et aratrorum suorum servitia poterunt interdum requirere moderata, et nequaquam a nobis, et ecclesia nostra ipsos vendere poterunt, seu alienare, nec eorum servitute ad libitum suum abuti, vel suos quomodolibet proprios arbitrari. In cujus rei testimonium, robur perpetuum, et munimen, presens instrumentum conscribi fecimus, et nostro sigillo ex certa nostra conscientia, firmiter iussimus roborari. Datum Anno Domini MCCXXV, ipso die Valentini Martyris.

XI.

Donatio beato Aegidio infirmariae Corbeiensis.
Patrono facta.

(ex aut.)

In nomine sancte et individue Trinitatis Widikindus, dei gratia, Corbejensis Abbas bene gesta in tempore, ne labantur, cum tempore, lingua testium et scripturae testimonio solent perennari, ut omnis calumpnia et litis occasio tollatur successori, Quapropter notum sit

universis ecclesie nostre fidelibus. quod tempore nostre praelationis fratres quidam libere condicionis. Albertus Heremannus de Berdeffen, quendam sue proprietatis virum ab omni dicione juris sui manumiserunt. procurante id et agente. fratre nostro Alberto infirmarie domus nostre provifore. Quorum cooperatione idem Wernherus in jus censualis beato Egidio infirmarie nostre capelle patrono se sponte optulit. ea condicione, ut singulis annis duos denarios vel tantundem cere persolvat ad ipsius altare. eo vero defuncto sine herede. omnia ad altare deferantur sin autem optimum caput vel vestis. Ne quis ergo hec infringere presumat. hujus actionis seriem. sigillo nostro munitam testibus subtus annotatis roborari fecimus. testes hi fuere. Reinherus Prior. Conradus Prepositus. Johannes Conventus. Bertholdus Wastmodus Marfcallus. Luidolfus Dapifer. item Luderus Dapifer. Bertramus de Stamme. Henricus de Luitmersen. Helwinus Reinherus. Arnoldus fratres de porta. Luidolfus Widilo. Et alii quam plures. Acta sunt hec anno ab incarnatione Domini MCXCVIII. Indictione XIII. Anno praelationis nostre VIII.

XII.

Fridericus Archiepiscopus Coloniensis decimas Corb. in Episcopatu suo confirmat.

(e lib. auth. doc.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Notum fieri volumus tam presentis quam futuri evi fidelibus. Quod venerabilis Abbas Corbeiensis Erkenbertus pro infestatione quorundam contra se et monasterium suum noviter exorta patrocinium nostrum adiit, orans ut privilegium ei pro confirmandis decimis, que monasterio ipsius de dominicatis mansis in episcopatu nostro ab antiquis temporibus solvuntur, concederemus juxta consensum et subscriptionem Williberti Archiepiscopi Coloniensis, ac decem et novem Episcoporum, qui in sinodo tempore Arnulfi Imperatoris convenerant, et juxta concessionem omnium successorum ejus. Cujus rationabili petitioni ego Fridericus Dei gratia Coloniensis Archiepiscopus tam pium quam justum assensum exhibens hoc ei nostre autoritatis Cirographum tam ad innovanda quam roboranda priorum auctoritatum Instituta fieri precepi, in quo non solum subscriptionem prenominati Archiepiscopi ceterorumque Episcoporum in Sinodo predicta congregatorum, sed etiam omnium antecessorum meorum concessionem ratam esse decrevi, recognoscendo et permittendo ecclesie ipsius

decimas, quas in Episcopatu Coloniensi ante tempora nostra possedit, precipue quas Lachem dominicali suo vel in reno, vel in aliis dominicatis mansis tenuisse dinoscitur, de quibus injustam et insolitam contradictionem adversum se moveri querebantur. Cui auctoritatis nostre decreto, ut amplior fides et reverentia exhibeatur, et ipsorum, quibus traditur, defensionis magis astipuletur, tam sigilli nostri impressione, quam Banni nostri tremenda animadversione irrefragile robur addidimus. Sancimus enim et decernimus in virtute et in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, et ex auctoritate beatissimi Petri Apostolorum principis, ut presens testamentum omnibus seculis immutabile et inconvulsam permaneat, violatores ejus Anathematis et eterne maledictionis distractione, nisi resipuerint, ferientes. Conservatoribus vero et defensoribus ejus perpetue remunerationis spem certam promittentes. Actum est hoc in celebri Curia et Conventu Goslarie confirmatum anno singulari nativitatis MCXX Indictione VI. Imperante Henrico Quinto Romanorum Imperatore Augusto, Presidente sedi Apostolice Domino Calixto, anno nostri Archiepiscopatus nono decimo, Corbejensis Ecclesie curram aurigante Erkenberto reverendissimo Abbate. feliciter.

Einige Zusätze.

I.
Zu Theil I. S. 236. Die Urkunde von 1115 erwähnt schon ausdrücklich der Brücke; es heißt darin:
„in foro quod adjacet ponti in hugfeli.“

Zu Theil I. S. 70. Falke theilt in seiner Abhandlung von der Hermannsburg und der Irminsäule (Hannov. gel. Anzeigen J. 1752 und Ernesti Miscell. S. 227.) folgende Stelle aus der alten Corvenschen Chronik ad a. 827 mit: „Haec (scil. capella) est Aresburg, quam Carolus obsidionis fraude cepit atque destructo idolo irmin devastavit.“

3.
Zu Theil II. S. 9. Die Worte der allegirten Urkunde: „in presentia regis aliorumque Principum.“ zeigen, daß der Kaiser nur der Erste unter den Principes, nämlich im Stande primus inter Pares war. Deshalb konnte, wiewohl Ebenbürtigkeit zum Zweikampf gehörte, ein Ritter selbst den Kaiser fordern. So war Kaiser

Heinrich IV. bereit, auf Veranlassung Rudolfs, Herzogs in Schwaben, mit einem gewissen Kегinger, welcher behauptete, der Kaiser habe ihn bestellt, den Herzog zu morden, den Zweikampf einzugehn. Es wurde aber vermittelt, daß sein treuer und tapferer Liebling, Ulrich von Rosheim für ihn kämpfen sollte. Doch starb Kегinger kurz vor dem Zweikampf. Vergl. Lamb. Schaffn. ad a. 1073.

4.

Theil II. S. 52 wurde Reinold von Dassel als Kirchenvogt genannt. Eine in einem Pergamen = Codex aufgefundenene Urkunde beweist, daß auch dessen Bruder Adolf in Verhältnissen mit Corvey stand, und sich verschiedene Anmaßungen erlaubte. Sie ist ohne Datum und lautet: „F. dei gratia romanorum imperator et semper augustus. adolfo de dasle. Ex querimonia fidelium nostrorum Corb. fratrum cognovimus. quod tu bona eorum in Silehusen. ad prebendam ipsorum pertinentia invadas. et eis auferas. que ipsi ex sinodali sententia a fratre tuo. qui eos etiam in eisdem bonis. gravavit optinuerunt. Hos itaque nullam injuriam aut gravamen. ab aliquo eis inferri volentes. mandamus tibi. sub optentu gratie nostre precipientes. quatinus ab hac infestacione. de cetero manum abstinens. et ablata eis ita integraliter restituas. ne dein-

ceps super hoc querimonia ad nostre magnitudinis excellentiam perveniat. Alioquin gravamen nostre severitatis senties."

Diese Urkunde modificeiret auch die S. 43 aufgestellte Behauptung, daß Corvey nie Beschwerden über seine Bgte gehabt habe.

Ende des zweiten Theils.
